

Verkondiging

Gemeente van onze Heer,

‘Ik kan niet tegen onrecht.’ Dat hoor je nog weleens zeggen. Of: ‘Ik heb een groot rechtvaardigheidsgevoel.’ Ik heb nog weleens de neiging om dan gekscherend te antwoorden dat ik juist gek op onrecht ben. Want ik heb de indruk dat er maar heel weinig mensen zijn die tegen onrecht kunnen. Maar de vraag is: wat is onrecht, wat is gerechtigheid? En die vraag is nog niet zo eenvoudig te beantwoorden.

In de tekst die we hoorden komen de woorden rechtvaardigheid en rechtvaardigheid vaak voor. Maar je kunt je bijvoorbeeld afvragen of de goeden moeten lijden onder de kwaden. Of die vijftig, vijfenveertig, of misschien tien rechtvaardigen die mogelijk in Sodom zijn het slachtoffer moeten worden van de wandaden van alle andere inwoners. Of zou er een mogelijkheid bestaan dat rechtvaardigheid daarin bestaat dat de kwaden profiteren van de goeden? In het gesprek tussen God en Abraham wordt het antwoord daarop niet op voorhand al gegeven.

Wat is gerechtigheid? Daarover zullen we wel nooit uitgepraat raken. Maar dat gesprek tussen God en Abraham zou ons weleens een een richting kunnen wijzen.

Wat rechtvaardigheid in ieder geval niet inhoudt kunnen we leren van Sodom en Gomorra. Er is God ter ore gekomen dat het kwaad dat ze daar doen ongehoord groot is. Er klinkt, zo kun je het vertalen, geschreeuw uit de stad. Geschreeuw, zoals ook staat geschreven over het bloed van Abel, dat uit de aarde schreeuwt. Het bloed dat schreeuwt omdat de ene leeft ten koste van de ander. Het schreeuwen, omdat leven onmogelijk wordt gemaakt. Dat is onrecht

Elders in de Bijbel wordt beschreven wat het onrecht van Sodom inhield. Mensen waren arrogant, ieder leefde voor zichzelf en deden niets om armen en zwakkeren te helpen. Rabbijnse commentatoren vertellen daarbij een verhaal ter illustratie over wat het onrecht in Sodom inhoudt. Ze vertellen over een meisje dat brood had weggegeven aan een ander meisje. Een arm meisje zonder brood. In Sodom was zo iets verboden. Je mocht geen andere mensen helpen. Het meisje dat een brood had weggegeven werd verbrand als straf. Zo was het bij wet bepaald. Zo was daar het recht. Maar wat daar het recht was, was dus geen gerechtigheid. Gerechtigheid is juist niet ieder voor zich. Gerechtigheid gaat verder dan recht. Recht regelt wat ieder van ons toekomt volgens de wet, dat je netjes je brood afrekent bij de bakker en dat je je salaris op tijd op je rekening hebt, bijvoorbeeld. Maar rechtvaardigheid gaat ook over de vraag of het eerlijk is.

We hoorden hoe God bij zichzelf bedacht hoe hij Abraham bij zijn plannen wilde betrekken, omdat Abraham uiteindelijk en de zijnen de weg van rechtvaardigheid en recht moeten gaan. We krijgen van de verteller een beeld van Gods gedachten.

‘Zal ik voor hem verborgen houden wat ik van plan ben?’ Vraagt God zich af. Abraham zal een groot volk worden en hij moet zijn nakomelingen voorgaan op de weg die ik wijs, door rechtvaardig en goed te leven. Zo betreft God Abraham in zijn plannen, én in wat rechtvaardig en goed is. Als je erover nadenkt heel bijzonder. De mens als partner die betrokken wordt bij Gods plan. Je kunt je zelfs afvragen of God niet alleen Abraham tot partner maakt, maar ook tot gesprekspartner. Alsof hij, door zelf zijn plannen ter sprake te brengen, zelf uitnodigt tot het gesprek dat volgt.

Ik dacht altijd dat het Gods plan was om Sodom te vernietigen. Maar wie goed luistert en leest ontdekt toch iets anders. God zegt niet dat hij Sodom wil vernietigen. Wel wil hij er zelf gaan kijken, omdat wat hij over Sodom gehoord heeft echt zo verschrikkelijk is. God zelf daalt af om poolshoogte te nemen. Eerst kijken, daarna pas je oordeel vellen. Als dat geen les over rechtvaardigheid is...

Bovendien, als God zelf wil kijken of het onrecht werkelijk zo groot is en of die stad Sodom werkelijk de verwoesting over zich afroept, kun je je natuurlijk afvragen of hij dat doet omdat hij zo graag die stad ten

onder laat gaat, of omdat hij zich de noodkreet van wie onrecht aangedaan wordt aantrekt. Het geschreeuw van dat ene meisje dat brood weggaf, om bij het verhaal van de Rabbijnen aan te knopen.

Als Abraham vermoedt dat God Sodom wil verwoesten volgt dat indringende gesprek. ‘Dit kunt u toch niet doen? Hij die rechter is over de hele aarde, moet toch zeker recht doen?’ Zo luiden zijn woorden. Dit kan echt niet, dit is niet zoals ik u ken. Zo bent u niet. Stel dat er in die stad nog vijftig rechtvaardigen zijn. Moeten de goede onder de kwaden lijden?’ Het kan toch niet zo zijn dat de rechter van de hele aarde zelf geen recht doet? Kennelijk is dat ook rechtvaardig: blijven roepen, niet opgeven en niet accepteren dat onrecht bestaat.

Wij zeggen wel eens: ‘Niet klagen, maar dragen.’ En tegen sommige mensen zou je ook wel eens willen zeggen: kom op, niet bij de pakken neerzitten. Maar tegelijk zit er ook iets goeds in klagen. Want Klagen is meer dan zeuren. Het is onrecht uitspreken. God aan zijn woord houden: dit past toch niet bij u? Dit is toch volledig in strijd met wat rechtvaardig is? Misschien bekruipt ons nog weleens de gedachte dat klagen niet mag. Dat wij niet tegen God in mogen gaan. Maar Abraham doet het en, belangrijker nog, God luistert. Hij luistert, want hij neemt Abraham serieus. Van vijftig rechtvaardigen zakt Abraham terug naar vijfenveertig. En ook als er vijfenveertig zijn zal God omwille van die vijfenveertig Sodom niet verwoesten. Zelfs niet als er veertig zijn, of dertig, twintig, zelfs tien. Of lees de klaagpsalmen maar eens,

Een lastig detail is, dat als we verder zouden lezen, we ontdekken dat het pleidooi van Abraham niets geholpen heeft. Want zelfs die tien rechtvaardigen zijn in de stad niet te vinden. En God straft Sodom op ongenadige wijze. Een straffende God, zoals we Hem het liefst niet willen kennen. Al zullen slachtoffers van wandaden zoals die voorkwamen in Sodom, de straf juist als gerechtigheid ervaren.

En aan de andere kant moet je misschien ook wel zeggen dat ongeacht de uitkomst van het gesprek tussen God en Abraham, gerechtigheid ook is dat er iemand is, zoals Abraham, die opkomt voor mensen, en pleit voor mensen, die juridisch gezien al hun rechten moedwillig hebben verspeeld, en kansloos zijn.

Wat rechtvaardigheid is, is een lastige vraag, rechtvaardigheid kent vele kanten. Vanuit het perspectief van dit gesprek tussen Abraham en God is daar veel over te zeggen. Maar ik wil er voor nu nog één ding over zeggen.

Wat mij opvalt is dat Abraham in zijn pleidooi, in zijn gebed, zoals sommigen ook wel zeggen, niet alleen maar klaagt over wat hem niet bevalt. In zijn gesprek met God is hij juist gericht op wat wel goed is. Temidden van die stad Sodom, tot op de dag van vandaag een symbool staat voor alles wat slecht is, wil Abraham juist op zoek naar die vijftig rechtvaardigen. Naar die veertig, dertig, naar die paar mensen.

Wat dat betreft heeft Abraham zelf geleerd wat rechtvaardig is. Zoals in Sodom het omzien naar elkaar ontbrak, waar het ieder voor zich was, leeft Abraham niet voor zichzelf. Alles wat goed is, houdt hij in het oog. Daarvoor pleit hij. Zelfs het weinige goede dat er is, is voor hem van belang.

Zie toch, heer, te midden van al het kwaad, die paar rechtvaardigen. Die paar goede mensen.

Als wij zo toch eens naar de wereld om ons heen zouden kunnen kijken. Naar de mensen om ons heen, naar een enkeling, en naar onszelf. Dat je bij elkaar het beste naar boven haalt. Daarvoor wilt pleiten. Daarvoor op wilt komen, dat tot bloei wilt brengen.

Misschien mag je ook zo naar jezelf kijken. Natuurlijk, we maken vast allemaal fouten. Maar in ieder van ons zit vast ook iets goeds. Iets rechtvaardigs. En Abrahams pleidooi mag dan ook ons pleidooi zijn. Laat al onze fouten toch niet ons noodlot zijn. Niet ons ‘zo ben ik nu eenmaal.’ Maar help ons om onze talenten te ontplooiën, het goede te ontwikkelen. Dat is een gebed met een eigen verantwoordelijkheid.

Abraham gaat ons voor op de weg die God hem wijst. De weg van verantwoordelijk leven. De weg van niet alleen voor jezelf, maar opkomen voor het goede. Opstaan tegen onrecht. Vasthouden aan gerechtigheid.

Amen